

SWEDISH ENVIRONMENTAL PROTECTION AGENCY

SKRIVELSE

2016-09-29

Ärendnr:

NV-06179-14

Kommunikationssatsning om ekosystemtjänster

Delredovisning av regeringsuppdrag M2014/1903/Nm

BESÖK: STOCKHOLM -VALHALLAVÄGEN 195

ÖSTERSUND – FORSKARENS VÄG 5, HUS UB

POST: 106 48 STOCKHOLM

TEL: 010-698 10 00

FAX: 010-698 10 99

E-POST: REGISTRATOR@NATURVARDSVERKET.SE

INTERNET: WWW.NATURVARDSVERKET.SE/EKOSYSTEMTJANSTER

Innehåll

1.	SAMMANFATTNING	3
2.	GENOMFÖRANDET FORTSÄTTER	4
2.1.	Nätverk för ekosystemtjänster	4
2.2.	Samverkansmyndigheterna	5
2.3.	Kunskapshöjande aktiviteter	5
2.3.1.	Seminarier och workshops	5
2.3.2.	Nätverksträffar	6
2.3.3.	Digital nätverksplattform	6
2.3.4.	Press och media	7
2.3.5.	Vägledning integrera ekosystemtjänster i myndigheters verksamhet	7
2.3.6.	Ekosystemtjänster i praktiken	7
2.3.7.	Argumentinsamling för ekosystemtjänster	8
2.4.	Integrera ekosystemtjänster i beslut	8
2.4.1.	Identifiering av relevanta processer	8
2.4.2.	Piloter inom länsstyrelsen	9
3.	AVSLUTANDE REFLEKTIONER	10
4.	BILAGA 1. EXEMPEL PÅ AKTIVITETER OM EKOSYSTEMTJÄNSTER HOS SAMVERKANSMYNDIGHETERNA	11

1. Sammanfattning

Detta är den andra delredovisningen av regeringsuppdraget kommunikationssatsning om ekosystemtjänster. Andra året av kommunikationssatsningen fokuserar på tvärspektoriella lärande- och deltagarprocesser för att etablera ökad samsyn bland vidareförmedlare om betydelsen av att ha fungerande ekosystemtjänster i samhället. Exempel på sådan samsyn är att företrädare för 28 olika aktörer i nätverket för ekosystemtjänster undertecknade gemensam debattartikel och lovade att gå före i arbetet med att stärka ekosystemtjänster.

Navet i kommunikationssatsningen är fortsatt nätverket för ekosystemtjänster. I nätverket finns drygt 50 personer som fungerar som vidareförmedlare inom kommuner, länsstyrelser, areella näringar samt bygg- och infrastrukturektorn. Nätverket lär av varandra och bygger vidare på varandras kunskap om att arbeta systematiskt med ekosystemtjänster. Även samverkansmyndigheterna för uppdraget är aktiva i samverkan med nätverket.

Regeringsuppdragets slutmål om att öka förståelsen för den biologiska mångfalden och ekosystemtjänsternas värden och betydelse i samhället, samt i möjligaste mån bidra till att öka måluppfyllelsen för berörda miljö kvalitetsmål är en fortsatt utmaning. Men arbetet går framåt, exempelvis har en majoritet av nätverkets medlemmar nyligen medverkat till att värdet av ekosystemtjänster kommer att ingå i beslut i den egna organisationen. Även samverkansmyndigheterna, länsstyrelser och Naturvårdsverket har påbörjat arbetet med att integrera ekosystemtjänster i utvalda processer. Naturvårdsverket bedömer sammantaget att slutmålet för uppdraget, att öka förståelsen för den biologiska mångfaldens och ekosystemtjänsternas värden och deras betydelse i samhället, kommer att kunna nås.

Nätverksmedlemmarna bedömer att inom fem år kommer fler beslut inom den egna branschen eller sektorn att fattas utifrån kännedom om värdet av ekosystemtjänster. Däremot bedömer nätverket att det kommer att ta längre tid än till år 2018 innan värdet av ekosystemtjänster är integrerade i olika relevanta samhällsbeslut, vilket ska ske enligt etappmålet i miljö kvalitetsmålssystemet.

Det inledande arbetets utmaningar som togs upp i den första delredovisningen, som olika parter målbilder med begreppet och ekosystemtjänstperspektivets akademiska ursprung, kvarstår i stor utsträckning. Båda dessa utmaningar tar längre tid att förändra än ett år. Naturvårdsverket avser därför att, tillsammans med samverkansmyndigheter i uppdraget och nätverket, lägga ännu mer fokus på att pedagogiskt och konkret, visa på nyttan av att synliggöra och integrera värdet av ekosystemtjänster i verksamhet och beslut.

2. Genomförandet fortsätter

I enlighet med tidigare inlämnat förslag till projektplan för kommunikationssatsningen har andra året fokuserat på tvärssektoriella lärande- och deltagarprocesser för att etablera ökad samsyn bland vidareförmedlare om värdet av att ha fungerande ekosystemtjänster i samhället. Exempel på sådan samsyn är när företrädare för 28 olika aktörer i nätverket för ekosystemtjänster undertecknade gemensam debattartikel och lovade att gå före i arbetet med att stärka ekosystemtjänster¹.

2.1. Nätverk för ekosystemtjänster

Nätverket för ekosystemtjänster bygger på kommunikationsstrategin med vidareförmedlare. Nätverket är navet i regeringsuppdraget. Nätverket fungerar som en kunskapsplattform där medlemmar lär av varandra och bygger vidare på varandras kunskap. Syftet är också att medlemmarna tar hem den samlade kunskapen och sprider den i sina egna organisationer och sektorer. Arbetet blir även en arena för medlemmarnas organisationer att berätta om sitt arbete i en vidare krets.

I juni 2016 är lika många personer med i nätverket som året innan, strax över 50 personer. Några har tillkommit under året och några har lämnat på grund av andra uppdrag eller föräldraledigheter. En övervägande majoritet är aktiva deltagare i nätverket. Nätverkets medlemmar representerar kommuner, länsstyrelser, företag och organisationer inom areella näringar samt bygg- och infrastrukturen.

I genomförandet av regeringsuppdraget arrangeras nätverksträffar enligt det intervall som vidareförmedlare själva har angett att de kan bemöta, en vår- och en höstträff. De första träffarna som hölls våren 2015 gav trevande resultat för målet att öka deltagarnas kunskaper, idéer eller tankar om att integrera värdet av ekosystemtjänster i beslut. Under dessa träffar ansåg 10 av 30 svarande att träffarna bidrog till detta mål medan höstens träffar 2015 bättre bidrog till målet. Då 11 av 24 svarande ansåg att träffarna bidrog till målet. Ungefär lika många, 10 av 22 svarande, ansåg att träffen våren 2016 bidrog till målet. Naturvårdsverket fortsätter nu arbetet med att vidareutveckla nätverksträffarna och andra sätt att utbyta erfarenheter, så att fler medlemmar stärker sina kunskaper om hur ekosystemtjänsternas värden kan integreras i den egna organisationens beslut.

För att följa upp och modifiera Naturvårdsverkets insatser i regeringsuppdraget genomförde myndigheten en enkätundersökning bland nätverket. Undersökningen visar att samtliga svarande nätverksmedlemmar bedömer att inom fem år kommer fler beslut inom den egna branschen eller sektorn att fattas utifrån kännedom om

---

¹ <http://www.aktuellhallbarhet.se/nytt-natverk-ekosystemtjanster-behover-starkas/>

värdet av ekosystemtjänster. En majoritet, 66 procent, uppger att de också nyligen har medverkat till att värdet av ekosystemtjänster kommer att ingå i beslut i den egna organisationen. Däremot bedömer nätverket att det kommer att ta längre tid än till år 2018 innan värdet av ekosystemtjänster är integrerade i olika relevanta samhällsbeslut, vilket ska ske enligt etappmålet i miljökvalitetsmålssystemet. Den tredjedel av respondenterna som bedömer att etappmålet kommer att nås, anser att huvudförklaringen till det är att beslutsfattare idag ser frågans betydelse.

Undersökningen visar också att Naturvårdsverkets nätverk fyller en viktig funktion i dagsläget. 19 av 33 svarande uppger att medlemskapet har avgörande eller stor betydelse för det egna arbetet med ekosystemtjänster. En av utmaningarna i det kommande nätverksarbetet är att bygga upp en självständighet för att uppnå Naturvårdsverkets inledande ambition där nätverket ska stå på egna ben i en digital form efter december 2017. Utmaningen avspeglas idag i skillnaden mellan antalet nätverksmedlemmar som svarar att de använder sig av fysiskt nätverkande (91 procent) jämfört med online-nätverkande (42 procent) i Naturvårdsverkets digitala nätverksplattform.

2.2. Samverkansmyndigheterna

Naturvårdsverket och samrådsmyndigheterna² har löpande kontakt i samband med genomförande av aktiviteter inom uppdraget. Ibland medverkar alla, som till exempel i framtagandet av vägledning för integrera ekosystemtjänster i myndigheters verksamheter. Ibland medverkar vissa av myndigheterna, som när bild över ekosystemtjänster i staden tas fram.

Samverkansmyndigheterna har medverkat i nätverksträffarna och har också träffas på möten den 10 mars och den 13 september 2016. Mötena har i stor utsträckning handlat om att förankra och utveckla aktiviteter som genomförs inom uppdraget. Samverkansmyndigheter och Naturvårdsverket har också identifierat processer och beslut vid olika myndigheter där det är relevant att värdet av ekosystemtjänster ska beaktas, se avsnitt 2.4.1 *Identifiering av relevanta processer* för mer information. Det pågår dessutom många fler aktiviteter om ekosystemtjänster på samrådsmyndigheterna, se bilaga 1 för beskrivning.

2.3. Kunskapshöjande aktiviteter

2.3.1. Seminarier och workshops

Under hela 2015 skapade regeringsuppdraget kunskapshöjande samtal och diskussioner om värdet av ekosystemtjänster vid totalt 13 evenemang med över

---

² Boverket, Energimyndigheten, Havs- och vatten myndigheten, Jordbruksverket, Riksantikvarieämbetet Skogsstyrelsen, Statens geologiska undersökning, Sametinget, Tillväxtverket och Vinnova. Även Trafikverket och Försvarmakten medverkar i genomförandet av uppdraget.

630 deltagare. Under våren 2016 har regeringsuppdraget skapat kunskapshöjande seminarier och samtal vid fyra evenemang där över 200 personer sammanlagt har deltagit.

Målgrupperna har följt uppdragets huvudmålgrupper med strategier, sakkunniga eller beslutsfattare på kommuner, länsstyrelser, areella näringar samt bygg- och infrastruktursektorn. Men även miljökonsulter, myndigheter, arkitekter och studenter har deltagit i seminarier och samtal.

När regeringsuppdraget har haft full rådighet över evenemanget har samtalets kunskapsmål om att öka deltagarnas idéer och tankar om att integrera värdet av ekosystemtjänster i beslut kunnat följas upp. Se några resultat under avsnitt *2.1 Nätverk för ekosystemtjänster*. Även andra frågor ställs för att mäta arrangemangets nytta. Exempelvis en workshop den 28 april 2016 på Miljömålsdagarna i Växjö, där 7 av 12 svarande ansåg att hen fått tillräckligt med kunskap till sitt eget arbete och 10 av 12 ansåg att de efter workshop inser, i tillräcklig eller mer än tillräcklig omfattning, nyttan av att inkludera värdet av ekosystemtjänster i beslut.

2.3.2. Nätverksträffar

För att säkerställa att nätverksarbetet engagerar medlemmarna mäts hur många av medlemmarna som närvarar vid aktuella träffar samt hur många som haft ambitionen att komma men fått ställa in sina planer på grund av andra tjänsteuppdrag. Till höstens två träffar i oktober 2015 hade 80 procent av nätverksmedlemmarna ambitionen att komma till en av träffarna men i praktiken kunde 68 procent delta. Under våren 2016 arrangerade Naturvårdverket en träff för alla i nätverket, så att så många som möjligt i nätverket skulle kunna träffa varandra. Till den träffen hade över 90 procent ambitionen att komma men enbart 57 procent kunde delta.

Ytterligare en engagemangsfråga handlar om att nätverkets medlemmar tar deras gemensamma kunskap vidare in i den egna organisationen. Efter vårens träff i april 2016 svarade 21 av 22 medlemmar att hen har genomfört eller planerar att träffa kollegor/chefer i sin organisation för att sprida kunskapen om ekosystemtjänster vidare under våren 2016.

2.3.3. Digital nätverksplattform

Personer i kommunikationsnätverket kan numera dela information och kommunicera via gemensam digital nätverksplattform. Syftet är att underlätta för personer i nätverket att dela information och kunskap, samt att de ska kunna få kontakt med relevanta personer i nätverket. Att få till ökad aktivitet och öka andel nätverkskontakter via den gemensamma nätverksplattformen och andra digitala sammanhang, vid sidan av fysiska nätverksträffar, kommer vara prioriterat under resterande tid för genomförandet av uppdraget.

2.3.4. Press och media

För att få skjuts i kommunikationsarbetet har Naturvårdsverket initierat ett mer aktivt mediearbete under 2016. Prioriterad media är fackpress samt lokal och regional press. Arbetet har resulterat i en gemensam debattartikel, undertecknad av 28 nätverksmedlemmar, som publicerades 20 gånger i prioriterad press under maj månad³. Ett pressmeddelande om att olika kommuner är föregångare på att arbeta systematiskt med ekosystemtjänster gav tio publicerade artiklar i lokalpress i slutet av juli 2016.⁴

Mediearbetets genomslag återspeglas även i statistiken för Naturvårdsverkets webbsidor om ekosystemtjänster. Startsidan på Naturvårdsverkets webbplats har också tidvis haft fokus på ekosystemtjänster. Antal besök på ingångssidan om ekosystemtjänster var 170 stycken under perioden 11 mars-11 april 2016 medan perioden 11 april-11 maj 2016 uppmätte nära 1400 stycken besök.

Sedan mars 2016 har Naturvårdsverket även en officiell twittrare om ekosystemtjänster, @ecoserviceAnki.⁵ I juni 2016 har kontot strax över 50 följare vilket är godkänt resultat på fyra månader, men indikerar att målet om 200 följare i december 2016 blir svårt att uppnå.

2.3.5. Vägledning integrera ekosystemtjänster i myndigheters verksamhet

Vägledning för centrala myndigheters arbete med att integrera ekosystemtjänster tas fram i samverkan med en konsult och samrådsmyndigheterna för uppdraget. Utgångspunkten i kommande vägledning är att den ska underlätta för myndigheter att synliggöra sin påverkan och sitt beroende av ekosystemtjänster genom en steg för steg metod och praktiska exempel. Med den kunskapen kan ekosystemtjänster integreras mer systematiskt i myndighetens verksamhet och beslut. Vägledningen planeras vara klar under hösten 2016.

2.3.6. Ekosystemtjänster i praktiken

Rapport finns framtagen om erfarenheter av att praktiskt använda begreppet ekosystemtjänster i planering och beslutsfattande i Sverige, rapporten innehåller också en exempelsamling⁶. Syftet med rapporten är att samla erfarenheter och ge inspiration till läsaren att ta nästa steg i analys och integrering av ekosystemtjänster i olika verksamheter. Ambitionen är att rapporten inspirerar fler att börja förhålla sig till och räkna med ekosystemtjänster när planer, strategier och beslut ska tas.

---

³ <http://www.aktuellhallbarhet.se/nytt-natverk-ekosystemtjanster-behover-starkas/>

⁴ <http://www.naturvardsverket.se/Nyheter-och-pressmeddelanden/Foregangare-pa-ekosystemtjanster-toppa-Sveriges-miljobasta-kommun/>

⁵ <https://twitter.com/ecoserviceanki>

⁶ <http://www.naturvardsverket.se/Om-Naturvardsverket/Publikationer/ISBN/6700/978-91-620-6724-3/>

Rapporten är framtagen på uppdrag av Naturvårdsverket av professor Tuija Hilding-Rydevik, och forskare Malgorzata Blicharska, Centrum för biologisk mångfald, Sveriges lantbruksuniversitet och Uppsala universitet.

2.3.7.   Argumentsamling för ekosystemtjänster

Behov av lättbegripliga och kommunikativa argument för att beakta ekosystemtjänster i olika situationer finns bland nätverket för ekosystemtjänsters medlemmar. Med tillgång till ett sådant material kommer nätverkets medlemmar på ett mer effektivt sätt kunna sprida kunskap om ekosystemtjänster inom sina respektive organisationer. Materialet ska även kunna användas av andra aktörer i olika sammanhang som press- och webbaktiviteter med mera.

För att möta detta behov tas ett kortfattat skriftligt material fram som på ett strukturerat, lättbegripligt och kommunikativt sätt beskriver och underbygger argument för att beakta ekosystemtjänster inom tematiska områden. Arbetet sker i samverkan med upphandlad konsult. Informationen i materialet ska vara baserad på befintlig statistik, forskning eller liknande referensmaterial och hänvisningar ska vara lättillgängliga. Materialet ska vara lättbegripligt, vilket innebär att en person som inte arbetar med miljöfrågor ska kunna tillgodogöra sig argumentationen. Argumenten ska i den mån det är möjligt exemplifieras med verkliga exempel, helst från Sverige men även internationella exempel kan användas. Argumentsamlingen planeras vara klar under hösten 2016.

2.4.   Integrera ekosystemtjänster i beslut

2.4.1.   Identifiering av relevanta processer

Arbete med att integrera ekosystemtjänster i de prioriterade processerna vid respektive myndighet har redovisats i särskilt PM⁷. I redovisningen presenteras de olika prioriterade processerna med namn och kort beskrivning av processen och arbetsgången, tillfällen i processen där ekosystemtjänster kan komma in, hinder och möjligheter i arbetet samt nästa steg i arbetet på respektive myndighet.

Det är nu varje myndighets ansvar att fortsätta arbetet med att integrera ekosystemtjänster i sin verksamhet, för att bidra till att etappmålet om att integrera värdet av ekosystemtjänster i viktiga beslut i samhället kan nås. Naturvårdsverket vill betona att det urval av prioriterade processer som beskrivs i redovisningen på intet sätt är de enda i sammanhanget relevanta. Det finns många fler viktiga processer där ekosystemtjänster behöver integreras.

---

⁷ Samarbetsmyndigheternas urval av processer för att integrera värdet av ekosystemtjänster - Redovisning av arbetet. PM med ärendenummer NV- 06179-14.

De prioriterade processerna är (ansvarig myndighet inom parentes):

- Miljökonsekvensbedömningar och miljöbedömningar⁸ (Naturvårdsverket)
- Konsekvensutredningar inom föreskrifter (Havs- och vattenmyndigheten)
- Kommunal översiktsplanering och detaljplanering (Boverket)
- Hantera stöd för ädellövskogsbruk samt stöd för natur- och kulturmiljövårdsåtgärder (NOKÅS) (Skogsstyrelsen)
- Föreskrifter och allmänna råd om miljöersättningar, ersättningar för ekologisk produktion och kompensationsstöd (Jordbruksverket)
- Hållbarhetskriterier för biodrivmedel och flytande biobränsle (Energimyndigheten)
- Åtgärdsvalsstudier (Trafikverket)
- Tilldelning av projektanslag (Vinnova)

Några sammanfattande reflektioner av arbetet är att det är möjligt att hitta relativt enkla sätt att få med 'att tänka ekosystemtjänster' i olika processer, men att sättet hur detta görs behöver anpassa till de förutsättningar som den aktuella processen ger. Till exempel kan det bli nödvändigt att invänta en kommande uppdatering av vägledningar eller nya riktlinjer. Eller att kompetensutveckla organisationen för att få in 'tänket'.

För alla de involverade myndigheterna har arbetet i sig med processerna inneburit ett steg närmare mot målet att integrera värdet av ekosystemtjänster i beslut och ställningstaganden.

2.4.2. Piloter inom länsstyrelsen

Naturvårdsverket har gett länsstyrelserna i Östergötlands-, Skåne och Västerbottens län i uppdrag att genomföra pilotprojekt med syfte att i samarbete utveckla och befästa arbetet inom länsstyrelserna, så att värdet av ekosystemtjänster beaktas i relevanta beslut och ställningstaganden. Respektive länsstyrelse har under våren 2016 identifierat vilka ärenden/arbetsområden som är relevanta att testa att integrera värdet av ekosystemtjänster i. Under hösten kommer tester i verksamheten att genomföras. Uppdragen ska redovisas till Naturvårdsverket senast 31 december 2016.

---

⁸ <http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Miljokonsekvensbeskrivning/Ekosystemtjanster-i-MKB/>

3. Avslutande reflektioner

Det inledande arbetets utmaningar som togs upp i den första delredovisningen, som olika parter målbilder med begreppet och ekosystemtjänstperspektivets akademiska ursprung, kvarstår i stor utsträckning. Båda dessa utmaningar tar längre tid att förändra än ett år. Naturvårdsverket avser därför att, tillsammans med samverkansmyndigheter i uppdraget och nätverket för ekosystemtjänster, lägga ännu mer fokus på att pedagogiskt och konkret, visa på nyttan av att synliggöra och integrera värdet av ekosystemtjänster i verksamhet och beslut.

Ett centralt område i arbetet med uppdraget blir därför att hitta och visualisera pedagogiska förklaringar till tankesättet med ekosystemtjänster, samt att stärka nätverksmedlemmarnas kunskaper om hur ekosystemtjänsternas värden kan integreras i den egna organisationens beslut.

Ett annat centralt område att arbeta vidare med är att öka aktiviteten och få till fler kontakter inom nätverket via den gemensamma nätverksplattformen och andra digitala sammanhang, vid sidan av fysiska nätverksträffar.

Regeringsuppdragets slutmål om att öka förståelsen för den biologiska mångfalden och ekosystemtjänsternas värden och betydelse i samhället, samt i möjligaste mån bidra till att öka måloppfyllelsen för berörda miljö kvalitetsmål är en fortsatt utmaning. Men arbetet går framåt, exempelvis har en majoritet av nätverkets medlemmar nyligen medverkat till att värdet av ekosystemtjänster kommer att ingå i beslut i den egna organisationen. Även samverkansmyndigheterna, länsstyrelser och Naturvårdsverket har påbörjat arbetet med att integrera ekosystemtjänster i utvalda processer. Naturvårdsverket bedömer sammantaget att slutmålet för uppdraget kommer att kunna nås.

4. Bilaga 1. Exempel på aktiviteter om ekosystemtjänster hos samverkansmyndigheterna

Energimyndigheten: Finansierar forskningsprojekt om biodrivmedel och ekosystemtjänster; hur produktion av biodrivmedel påverkar ekosystemtjänster, lämpliga indikatorer för att bedöma påverkan och hur ekosystemtjänster kan tas med i beslutsprocesser. Kunskapen från forskningen används bland annat i arbetet med hållbarhetskriterier för biobränsle. Jobbar med miljömålsrådets åtgärder som kopplar till ekosystemtjänster. Har projekt om biomassa från infrastruktur (vägar, m.m.), samt vattenkraftstrategi med koppling till ekosystemtjänster. Integrerar ekosystemtjänster i kommande utlysningar av stöd till lokala och regionala aktörer för att bidra till energi- och klimatomställning.

Sametinget: Jobbar med att synliggöra ekosystemtjänster främst inom samiska samhället. Har hållit föredrag om ekosystemtjänster på möte om renbruksplaner i samband med att SLU pratade om ekosystemtjänster i renskötseln. Medverkar i en rapport om ekosystemtjänster i fjällen, som är kopplat till SLUs forskningssatsning NILS Ekosystemtjänster. Tar fram broschyr om ekosystemtjänster, internutbildning på gång.

Boverket: Arbetet med vägledning om hur ekosystemtjänster kan hanteras i fysisk planering enligt Plan och bygglagen, byggande och förvaltning av den byggda miljön pågår. Boverket har finansierat projektet BEST (Boverket och ekosystemtjänsterna) som har genomförts av Malmö stad tillsammans med sju andra kommuner. Projektet har utrett om ekosystemtjänster får tillräckligt stöd i PBL. Tar fram inspirations- och vägledningsmaterial om ekosystemtjänster i den byggda miljön. Bland annat förstudie om miljö- och klimatanpassade byggregler där ekosystemtjänster ingår. Genomför seminarium om ekosystemtjänster, bland annat inom ramen för Plattformen för hållbar stadsutveckling tillsammans med Naturvårdsverket. Har gjort film om akustisk design och förbättrad ljudmiljö i städer med hjälp av ekosystemtjänster.

Riksantikvarieämbetet: Internutbildning om ekosystemtjänster. Medfinansierar forskning om ekosystemtjänster. Medverkar i arbetet med handlingsplaner för grön infrastruktur, med koppling till ekosystemtjänster.

Skogsstyrelsen: I Skogsstyrelsens verksamhetsstrategi uttrycks att myndigheten bidrar till ökad förståelse för ekosystemtjänsternas värden och för den biologiska mångfalden. Ska ta fram rapporten Ekosystemtjänster från den svenska skogen – status och påverkansfaktorer (finns med på Skogsstyrelsens åtgärdslista för Miljömålsrådet). Medverkar i utvecklingen av modellskogar och biosfärsområden.

Deltar i seminarier om skogens ekosystemtjänster inom sektorn och har kontakter med forskningen och andra myndigheter.

Jordbruksverket: I princip all verksamhet på myndigheten har koppling till ekosystemtjänster. Några aktuella satsningar utöver den ordinarie verksamheten är ett projekt med Boverket inom miljömålsrådet för att hjälpa kommuner vid översiktsplanering fram för allt, när kommunen står inför att exploatera jordbruksmark. Har gjort projekt med informationsmaterial om jordbruksmarkens värden, där ekosystemtjänster ingår. Har fått regeringsuppdrag om att reda ut potentialen att använda jordbruksmark som översvämningssyta, alltså en ekosystemtjänst. Har utlysningar om projektmedel inom Landsbygdsprogrammet om miljö och klimat med koppling till ekosystemtjänster. Tar fram informationsgrafik om odlingslandskapets ekosystemtjänster.

Vinnova: Har en rad satsningar där projekt rörande ekosystemtjänster har beviljats. Speciellt inom programmet Utmaningsdriven innovation (UDI) – Hållbara attraktiva städer finns det en del större projekt. Ett exempel är C/o City (tidigare Urbana ekosystemtjänster, koordinerat av Stockholms stad) som tillsammans med SGBC (Swedish Green Building Council) och flera andra parter också skapat C/o City Forum. Andra projekt inom samma program är BiodiverCity (Malmö som nod), Klimatsäkrade systemlösningar för urbana ytor (CBI), Grön Nano (Fokus dagvatten, Luleå Tekniska universitet). Inom andra program återfinns också satsningar som rör ekosystemtjänster; exempelvis ett projekt för att ta reda på om Habitatbanker kan vara något för Sverige när det gäller ekologisk kompensation, återställning av mark med högre biodiversitet och ekologiska värden. Även inom de strategiska innovationsprogrammen (SIO) behandlas ekosystemtjänster, exempel är inom programmet Metalliska material där projekt om ekosystemtjänster för stålindustrin är igång. En viktig fråga för Vinnova är att se till att det finns personer i bedömningskommittéer som rättvist kan bedöma ekosystemtjänster i ansökningar.

Havs och vattenmyndigheten: Har gett uppdrag till SLU att kartlägga ekosystemtjänster i svenska sjöar och vattendrag, arbetet är i slutfas. Motsvarande rapport har tidigare genomförts gällande marina ekosystemtjänster. På Havs- och vattenforum i maj hölls seminarier där SLU presenterade det pågående arbetet med uppdraget. På uppdrag av Naturvårdsverket utvecklas vägledning för synliggörande av miljövärden i strandskyddsprocessen och utveckling av verktyg/metod för ekosystemtjänstanalys för handläggare. Medverkar i arbetet med handlingsplaner för grön infrastruktur, med koppling till ekosystemtjänster. I nästa nummer av tidningen Hav&Vatten kommer artikel med fokus på kommuners arbete gällande ekosystemtjänster. HaVs omvärldsbevakning och veckovisa nyhetsbrev planeras till hösten att bli tillgängliga externt på HaVs hemsida, ett av nyhetsbrevet gäller specifikt ekosystemtjänster. Deltar i miljöforskningssatsningen ”Värdet av ekosystemtjänster”.

Tillväxtverket: Information om och exempel på betydelsen av ekosystemtjänster för företag och näringsliv har integrerats i guide för sökande av projektstöd. Ekosystemtjänster tas upp i utbildning kring Tillväxtverkets hållbarhetsarbete (ges två gånger per år).

Trafikverket: Tagit fram nya interna riktlinjer för landskap. Riktlinjerna ska användas bland annat vid åtgärdsvalsstudier. Medfinansierar forskningsprojekt om urban grönska och ekosystemtjänster. Jobbar för att integrera ekosystemtjänster systematiskt i miljökonsekvensbeskrivningar och miljöbedömning av planer och program, bland annat i arbetet med delar av höghastighetsjärnväg mellan Göteborg och Borås.

Sveriges geologiska undersökning: Arbetar med att synliggöra geologins och grundvattnets betydelse för ekosystemtjänster. Dessa insatser planeras bli utökade nästa år. En grund för kommande arbete är en forskningsrapport från 2014 som togs fram med stöd från Sveriges geologiska undersökning och beskriver så kallade grundvattentjänster.